

Lagutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av aktiebolagslagen, lagen om bostadsaktiebolag, lagen om andelslag och föreningslagen

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av aktiebolagslagen, lagen om bostadsaktiebolag, lagen om andelslag och föreningslagen (RP 47/2022 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för utlåtande till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Jyrki Jauhiainen, justitieministeriet
- jurist Patrik Metsätähti, SOSTE Finlands social och hälsa rf
- chefsjurist Timo Koskinen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- ekonomi- och förvaltningsdirektör Juuso Luomala, Ungdomssektorns takorganisation i Finland Allians rf
- specialsakkunnig Petri Heikkinen, Finlands Olympiska Kommitté rf
- professor Heikki Halila.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Patent- och registerstyrelsen
- Akava ry
- Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- STTK rf
- Centern i Finland r.p.
- Svenska folkpartiet i Finland r.p.
- Vänsterförbundet r.p.
- Gröna förbundet r.p.

Utlåtande LaUU 19/2022 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår att aktiebolagslagen, lagen om bostadsaktiebolag, lagen om andelslag och föreningslagen ändras. Propositionen går ut på att ändra bestämmelserna om bolagsstämma, andelsstämma och föreningsmöte för att underlätta deltagande på distans och för att tillåta distansstämmor och distansmöten.

I den aktuella propositionen är det fråga om permanent lagstiftning. Av orsaker som hänför sig till covid-19-epidemin har deltagande på distans tidigare underlättats genom temporära lagar (290/2020, 677/2020 och 375/2021) som har varit i kraft från och med den 1 maj 2020 och av vilka den senaste upphör att gälla den 30 juni 2022. Lagutskottet har behandlat propositionerna om de temporära lagarna i sina tidigare utlåtanden (LaUU 5/2021 rd, LaUU 5/2020 rd och LaUU 2/2020 rd).

Lagutskottet yttrar sig om den nu aktuella propositionen med avseende på sitt eget ansvarsområde och koncentrerar sig på föreningar och de förslag som gäller en ändring av föreningslagen (lagförslag 4).

Enligt propositionen utvecklas datakommunikationen och mötestjänsterna samt föreningars och deras medlemmars färdigheter och kunskaper i att använda dessa tjänster så att distansdeltagande och att ordna stämmor och möten på nätet enbart under pågående stämma eller möte redan nu ofta erbjuder ett användbart alternativ till att ordna traditionella stämmor och möten för beslutsfattande i en förening och till att förbättra medlemmars möjligheter att delta (RP, s. 5). Syftet med propositionen är att göra det lättare att erbjuda deltagande på distans bland annat vid föreningars möten. Distansdeltagande underlättas genom att föreningarna kan utnyttja de möjligheter som ny mötesteknik ger och öka medlemmarnas möjligheter att delta, med hänsyn till medlemmarnas berättigade förväntningar och olika förutsättningar att använda nya sätt att delta. Lagutskottet anser att propositionens syften är lämpliga och motiverade.

Sammantaget sett anser utskottet att propositionen är behövlig och lämplig och tillstyrker lagförslag 4 som gäller en ändring av föreningslagen, men med anmärkningarna och ändringarna nedan.

Distansmöten

I propositionen föreslås det för det första att föreningslagen ändras så att det blir tillåtet att ordna föreningsmöten och fullmäktigesammanträden helt på distans och utan mötesplats (17 § 3 mom. i lagförslag 4). För att ett möte ska kunna hållas eller tillåtas på distans förutsätts det enligt förslaget att bestämmelser om detta finns i stadgarna.

Enligt utredning till utskottet har det i alla skeden av beredningen av förslaget bedömts att distansmöten som ordnas helt utan mötesplats blir vanligare först när hybridmöten och möjligheterna att delta på distans har blivit vanligare och mötespraxisen har etablerats. Enligt propositionen ska förutsättningarna för övergång till möten helt på distans vara sådana att en tillräckligt stor majoritet anser att det behövs en ändring av praxis och att den som överväger att bli aktieägare eller medlem i sammanslutningen tillräckligt lätt kan bli medveten om möjligheten att hålla distans-

Utlåtande LaUU 19/2022 rd

möte (RP, s. 48). Lagutskottet anser utifrån inkommen utredning att den lösning som man har gått in för i regeringens proposition, det vill säga att det ska finnas en bestämmelse om att hålla eller tillåta möten som hålls helt och hållet på distans utan mötesplats, är motiverad i detta skede.

Såsom det konstateras i propositionen är avsikten att årligen följa hur deltagandet på distans och distansmötena ökar och hur praxisen utvecklas och vid behov vidta de åtgärder som utvecklingen kräver (RP, s. 104). Enligt uppgift från justitieministeriet kan en av åtgärderna vara att det senare separat föreslås att sammanträden på distans ska tillåtas direkt med stöd av lag, genom beslut av föreningens styrelse. Lagutskottet anser att det är motiverat att stegvis gå vidare på det sätt som beskrivs ovan. Det är viktigt att utvecklingen av praxis följs noggrant och att man vid behov vidtar åtgärder för att tillåta distansmöten också direkt med stöd av lag.

Hybridmöten

För att främja ordnandet av hybridmöten som innefattar full rätt att delta på mötesplatsen och på distans föreslås det i propositionen att det föreskrivs särskilt om ett sådant mötesalternativ. I propositionen föreslås att styrelsen eller föreningsmötet direkt med stöd av lag kan besluta om att hålla ett hybridmöte, om inte hybridmöten begränsas eller förbjuds i föreningens stadgar (17 § 2 mom. i lagförslag 4). Lagutskottet anser utifrån inkommen utredning att de föreslagna bestämmelserna om hybridmöten är ändamålsenliga och motiverade.

Övriga ändringsförslag

I propositionen föreslås det också andra ändringar i föreningslagen. Exempelvis för att tydliggöra betydelsen av metoderna för deltagande på förhand föreslås det i propositionen att endast de som har utövat sin rösträtt före mötet eller som kan utöva sin rösträtt under mötet ska betraktas som deltagare i mötet (17 § 5 mom. i lagförslag 4). Dessutom föreslås det i propositionen att en medlem har rätt att delta i ett föreningsmöte endast på distans, om medlemmen har anmält sådant deltagande och det i kallelsen har nämnts vilken bindande verkan ett sådant deltagandesätt som ska anmälas till föreningen har (25 § i lagförslag 4). Det sistnämnda förslaget underlättar förberedelserna inför möten. Vidare föreslås det i föreningslagen en komplettering av kravet på möteskallelse för att underlätta deltagande på distans (24 § 2 mom. i lagförslag 4). Enligt den föreslagna ändringen ska det i möteskallelsen nämnas bland annat villkoren för ett sådant deltagande, det tekniska genomförandet av deltagandet och vilket förfarande som ska iakttas.

Lagutskottet anser också att de övriga ändringsförslagen i lagförslag 4 är motiverade.

Lagutskottet påpekar dock att rubriken för 25 § i lagförslag 4 är "Medlemmarnas rösträtt". I och med de ändringar som föreslås i propositionen skulle rubriken "Medlemmarnas röst- och deltaganderätt" bättre motsvara innehållet i paragrafen. Lagutskottet föreslår därför för ekonomikutskottet att *rubriken för 25 § i lagförslag 4* ändras till "Medlemmarnas röst- och deltaganderätt".

Förrättande av val

I propositionen föreslås det också att 29 § om förrättande av val i föreningslagen (lagförslag 4) ska ändras. Det föreslås att 4 mom. ändras så att det i stadgarna också kan bestämmas att propor-

Utlåtande LaUU 19/2022 rd

tionella val förrättas genom öppen omröstning. Enligt propositionsmotiven har det i praktiken visat sig att det än så länge kan vara dyrt eller annars svårt att genomföra sluten omröstning vid omröstning via nätet när man beaktar enskilda föreningars resurser och medlemmarnas kunnande (RP, s. 103).

För att kravet på hemligt val inte i onödan ska begränsa användningen av ett proportionellt valsätt när deltagande på distans och möten på nätet blir vanligare, föreslås det i propositionen att föreningen själv ska få besluta om det är nödvändigt att bevara kravet på hemligt val (RP, s. 103). Lagutskottet anser att den föreslagna ändringen är motiverad.

Utskottet vill lyfta fram det som sägs i propositionsmotiven om att en förening i regel själv i sina stadgar ska kunna bestämma nivån på öppenheten i omröstningarna och valhemligheten. I föreningens stadgar kan det enligt föreningens behov också bestämmas om nivån på omröstningens konfidentialitet. Utskottet noterar dessutom att på motsvarande sätt som i motiveringen till det föreslagna 5 kap. 16 § 2 mom. i aktiebolagslagen kan utövandet av rättigheterna vid behov ordnas i olika system till exempel så att rösträtten utövas i en röstningstjänst som möjliggör den nivå på konfidentialitet som bolaget tillämpar medan andra rättigheter utövas i en webbmötestjänst (RP, s. 85). Enligt utredning till utskottet är det i praktiken inte möjligt eller eftersträvansvärt att i de elektroniska röstningstjänster som föreningarna i allmänhet använder uppnå en likadan nivå på valhemlighet som i samband med statliga eller kommunala val eftersom det för att kunna fastställa lagligheten av omröstningen i sista hand ska vara möjligt att utreda att varje röst har getts av en medlem som enligt föreningslagen, stadgarna och föreningens beslut i respektive ärende är röstberättigad, även med hänsyn till bestämmelserna om jäv.

Självreglering

Enligt utredning till utskottet kommer självreglering att ha en central betydelse med tanke på utvecklingen och spridningen av god praxis i fråga om deltagande på distans. Lagutskottet anser därför att det är viktigt att justitieministeriet deltar i beredningen av rekommendationer om god föreningssed som sker på initiativ av frivilligorganisationer.

Ikraftträdandet och behovet av en övergångsbestämmelse

De lagar som föreslås i propositionen avses träda i kraft den 1 juli 2022 efter att den temporära lagen om de i propositionen avsedda sammanslutningarnas sammanträden på distans har upphört att gälla den 30 juni 2022.

Om riksdagens ståndpunkt till lagförslag 4 i propositionen är klar till exempel i början av juni kunde ett smidigt ordnande av möten och ett omedelbart utnyttjande i juli av de möjligheter som den nya lagstiftningen erbjuder enligt uppgift från justitieministeriet gynnas av en övergångsstämmelse som motsvarar de temporära lagarna (se till exempel lag 375/2021, 7 § 3 mom.).

Mot bakgrund av det som sägs ovan föreslår lagutskottet att ekonomiutskottet, med hänsyn till tidtabellen för behandlingen av propositionen, överväger att till *lagförslag 4 foga en övergångsbestämmelse* enligt vilken "Denna lag tillämpas på sådana stämmor, möten och sammanträden till vilka kallelse har utfärdats i enlighet med denna lag och som hålls medan denna lag är i kraft".

Utlåtande LaUU 19/2022 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Lagutskottet föreslår

att ekonomiutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 25.5.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Leena Meri saf
vice ordförande Sandra Bergqvist sv
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Hanna Huttunen cent
medlem Pihla Keto-Huovinen saml
medlem Marko Kilpi saml
medlem Pasi Kivisaari cent
medlem Mari Rantanen saf
medlem Suldaan Said Ahmed vänst
medlem Ruut Sjöblom saml
medlem Sebastian Tynkkynen saf
medlem Paula Werning sd.

Sekreterare var

utskottsråd Mikko Monto.